
TENGWAR

psap

Areus Tumnus Medard Revenkros

TENGWAR

𐌲 𐌸 𐌹 𐌺 𐌻 𐌼 𐌽 𐌾 𐌿
 𐍂 𐍃 𐍄 𐍅 𐍆 𐍇 𐍈 𐍉
 𐍊 𐍋 𐍌 𐍍 𐍎 𐍏 𐍐 𐍑 𐍒 𐍓 𐍔 𐍕 𐍖 𐍗 𐍘 𐍙 𐍚 𐍛 𐍜 𐍝 𐍞 𐍟 𐍠 𐍡 𐍢 𐍣 𐍤 𐍥 𐍦 𐍧 𐍨 𐍩 𐍪 𐍫 𐍬 𐍭 𐍮 𐍯 𐍰 𐍱 𐍲 𐍳 𐍴 𐍵 𐍶 𐍷 𐍸 𐍹 𐍺 𐍻 𐍼 𐍽 𐍾 𐍿

Copyrights ©
by Doctrina Mea 2011

All Rights Reserved

Wydanie pierwsze

Wydawnictwo
Uroboros
2011

SPIS TREŚCI

~ I ~ Wstęp.....	4
~ II ~ Tengwar i tehtar	4
~ III ~ Tengwar i tehtar brzmienie.....	5
~ IV ~ Zapis języka polskiego.....	6
~ V ~ Cyfry i interpunkcja	8
~ VI ~ Ćwiczenia.....	8

~ I ~

J. R. R. Tolkien stworzył w swoim życiu wiele języków, a co za tym idzie również alfabetów, a właściwie systemów pism. Jednym z tych pism było sarati, na podstawie którego powstał - uproszczony - tengwar. Nie można nazwać go jednak alfabetem, ponieważ zależnie od tego w jakim języku jest wykorzystywany, różnym znakom przyporządkowane są nieco inne dźwięki, które często są zbitkami kilku liter alfabetu łacińskiego, jak chociażby tengwa ungwe, która w zapisie języka quenya czytana jest jako: „ngw”.

Należy podkreślić, że tengwar jest pismem, a nie językiem. Aby łatwiej to zrozumieć, warto zwrócić uwagę, że alfabet łaciński, którym posługuje się większość mieszkańców Europy, również jest pismem, które umożliwia zapisywanie różnych języków. Jednak alfabet łaciński jest modyfikowany przez użytkowników różnych języków, tak aby możliwe było zapisanie konkretnego dźwięku, który występuje w danym języku. Chodzi tutaj głównie o taki udoskonalenia jak ę, ś, ħ, ç, å, ø, które w rzeczywistości są stworzone na podstawie istniejących znaków, z dodaniem znaku diakrytycznego, czyli ogonków, ptaszków, kresek, czy kótek. Jednak warto również zauważyć, że często ta sama litera odpowiada w różnych językach różnym dźwiękom, np. „c” brzmi różnie w angielskim „cat”, francuskim „césare”, czy włoskim „arrivederci”. Podobnie rzecz, ma się w przypadku tengwaru, można za jego pomocą zapisywać wiele języków, nie koniecznie tych elfickich, takich jak: quenya, czy sindarin, dla których pismo to zostało stworzone. Dzisiaj znane są już zasady zapisu tengwaru dla wielu języków, między innymi dla języka polskiego, które to zasady przedstawię w tej książce.

~ II ~

Tengwar znaczy w quenyi „litera”, dlatego też skupmy się na literach. Pojedynczą literę nazywamy tengwą, ważne jest, że za pomocą tengw zapisuje się przede wszystkim spółgłoski. Natomiast samogłoski, zapisuje się za pomocą tehtar. Każda tehta, jest zapisywana nad, lub rzadziej pod tengwą. Jednak o konkretnych zasadach nieco później. Teraz skupmy się na samych tengwarach i tehtarach. Istnieje 24 podstawowe tengwary, każda tengwa składa się z dwóch elementów: rdzenia i łuku. Rdzeń – telco – jest linią pionową i może występować w czterech wariantach: krótkim, podwyższonym, wydłużonym i normalnym. Natomiast łuk – luvā – może być zamknięty lub otwarty, oraz pojedynczy lub podwójny.

Oprócz 24 podstawowych znaków istnieje 12 dodatkowych, które budują razem układ 36 tengwar Fëanora. 8 tengw o wydłużonym telco nie są zaliczane do 36 oryginalnych znaków, ponieważ nie były wykorzystywane w językach elfów. Poniższa tabela zawiera 36 tengw wraz z ich nazwami.

 tinco	 parma	 calma	 quesse
 ando	 umbar	 anga	 ungwe
 thule	 formen	 harma	 hwesta
 anto	 ampa	 anca	 unque
 numen	 malta	 noldo	 nwalme
 ore	 vala	 anna	 vilya

Powyższe to tengwy podstawowe.

ƿ romen	ƿ arda	τ lambe	τ alda
ℓ silme	ʔ silme nuquerne	ℓ are, esse	ʔ are nuquerne
λ hyarmen	ḏ hwesta sindarinwa	λ yanta	o ure

A te to 12 tengw dodatkowych.

Pozostałe 8 tengw o wydłużonym telco nie ma swoich nazw w quenyi. Podobnie zresztą jak w przypadku tehtar, które nie mają swoich nazw. Tehtary to znaki diakrytyczne, które są z reguły umieszczane nad tengwą. W przypadku gdy chcemy zapisać pojedynczą samogłoskę, lub gdy nie ma tengwy nad którą można zapisać tehta, stosuje się nośnik, lub nośnik wydłużony. Nośnik to jakby krótki telco. Oto tabela zawierająca tehtary wykorzystywane w języku polskim.

î	í	ï	î́	î̂	î̃
---	---	---	----	----	----

~ III ~

Po zapoznaniu się ze znakami jakie występują w tengwarze, można zacząć opanowywać wartości poszczególnych znaków. Wartości, to znaczy ich brzmienie. W zależności od języka brzmienie jest różne. Tworząc system zapisu dla języka polskiego ich autorzy wzorują się na brzmieniu tengw w językach: quenyi i sindarinie, oraz brzmieniu w języku angielskim. Brzmienie poszczególnych tengw dla języka angielskiego zostało stworzone przez autora samego alfabetu, więc należy go przestrzegać, w przypadku pozostałych języków, ich użytkownicy mają pewną dowolność. Dlatego też dla języka polskiego powstało kilka wariantów zapisu przy pomocy tengwaru, jednak tutaj poznać jeden. Zapis mojego autorstwa wykorzystuje wcześniej wspomniane tengwy o wydłużonych telco, które były wykorzystywane w Czarnej Mowie, lub angielskim.

W językach elfów występowały jednak dźwięki które nie występują w języku polskim i odwrotnie. Dlatego niektóre tengwy nie mają zastosowania w języku polskim, natomiast czasami jeden dźwięk, można zapisać na kilka sposobów. Prawidłowy zapis i umiejętność odczytania tego zapisu jest jednak determinowana znajomością brzmienia tengwaru. Dlatego należy ćwiczyć zapis tengwaru z jednoczesnym ćwiczeniem znaczenia znaku, w sensie brzmienia.

Na kolejnej stronie zamieściłem kolejną tabelę znaków, tym razem wszystkich tengwar z przypisanym im brzmieniem dla języka polskiego.

ᑭ t	ᑭ p	ᑭ k	ᑭ q/ku
ᑭ d	ᑭ b	ᑭ g	ᑭ -
ᑭ -	ᑭ f	ᑭ -	ᑭ -
ᑭ -	ᑭ w	ᑭ -	ᑭ -
ᑭ n	ᑭ m	ᑭ -	ᑭ -
ᑭ r	ᑭ ʈ	ᑭ j	ᑭ v/w
ᑭ c	ᑭ -	ᑭ sz	ᑭ cz
ᑭ dz	ᑭ -	ᑭ ź/rz	ᑭ dź/drz
ᑭ r	ᑭ -	ᑭ l	ᑭ ł
ᑭ s	ᑭ s	ᑭ z	ᑭ z
ᑭ h	ᑭ -	ᑭ j	ᑭ u/ó

Poniżej zamieszczam tabele tehtar z ich brzmieniem dla języka polskiego.

ᑭ a	ᑭ e	ᑭ i	ᑭ o	ᑭ u/ó	ᑭ y
ᑭ -	ᑭ ę	ᑭ j	ᑭ ą	ᑭ -	ᑭ -

~ IV ~

Znając już wygląd, oraz brzmienie wszystkich tengwar nie pozostaje nic innego jak tylko zabrać się do ćwiczeń w ich zapisywaniu wyrazów, zdań... Ale jak się do tego zabrać? To bardzo dobre pytanie, bo każdy kto widział chociaż raz jakiś zapis w tengwarze na pewno nie widział w każdym wyrazie wielu nośników, a tehtary były umieszczone nad lub pod tengwarami. Aby zacząć pisać trzeba zrozumieć, że w wypadku czytania i pisania tengwarem trzeba znać układ jaki panuje w danym języku. System języka polskiego jest oparty na zasadzie zapisu która obowiązuje również w quenyi, a więc samogłoski są zapisywane nad poprzedzającymi je spółgłoskami. Wydaje się to skomplikowane, ale wystarczy przykładowe zapisanie kilku wyrazów i wszystko staje się jasne.

Jeżeli chodzi o zapis „j” mamy trzy możliwości. Możemy zapisać kropkę nad długim nośnikiem, lub skorzystać z tengwar anna, lub yanta. Odnośnie tengwar można stosować powyższe zasady, natomiast w wypadku zapisu przy pomocy tehty, można używać jej gdy jest to koniec wyrazu, lub gdy kolejną literą po „j” jest spółgłoska.

~ V ~

W zapisie tengwaru istnieje również interpunkcja oraz zapis cyfr. W przypadku cyfr J. R. R. Tolkien stworzył dwanaście cyfr, dla systemu dwunastkowego, natomiast z powodzeniem, można stosować dziesięć, jak w zwykłym systemie dziesiętnym.

τ 1	ϣ 2	ϣϣ 3
ℓ 4	ℓτ 5	ℓϣ 6
ℓ 7	ℓρ 8	ℓρρ 9
δ 10	δ 11	ο 0

Jeżeli chodzi o interpunkcję, to znamy sześć znaków, których dowolne modyfikacje mogą zastąpić znane nam znaki przystankowe. Oto one:

pytajnik – β

wykrzyknik – ϑ

nawias – ϑ

krótki znak przystankowy(przecinek) – •

długi znak przystankowy(średnik) – ∴

kropka – ∴

~ VI ~

Zestaw ćwiczeń, które pomogą w nauce tengwaru

- Na podstawie opisu tengwy, rozpoznaj ją i nazwij zgodnie z nazwami 24 podstawowych tengwar:
 - normalny telco, podwójny otwarty luva - ando
 - a. podwójny otwarty luva, podwyższony telco
 - b. pojedynczy otwarty luva, krótki telco
 - c. normalny telco, pojedynczy zamknięty luva
 - d. krótki telco, podwójny zamknięty luva
 - e. pojedynczy zamknięty luva, podwyższony telco
- Na podstawie nazwy tengw, podaj ich brzmienie w języku polskim:
 - a. tinco,
 - b. calma o wydłużonym telco,
 - c. romen,
 - d. alda,
 - e. formen,
- Jakich tengwar użyjesz aby zapisać poniższe wyrazy(podaj nazwy tengw):

- a. makaron,
- b. śliwka,
- c. tragarz,
- d. dżdżysty,

Spróbuj zapisać wyrazy na kartce

4. Odczytaj zapis:

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.

5. Za pomocą tengwaru zapisz:

- a. Mama zrobiła dwa kompoty.
- b. Zrobić, nie znaczy zrozumieć.
- c. Rozglądam się po całym pokoju
- d. Święta okazały się strasznie długie.
- e. Dźwięki tego lasu, niosą ukojenie.

6. Odczytaj zdania zapisane tengwarem:

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.

7. W ramach treningu spróbuj odczytać poniższy tekst.

8. Zapisz tekst za pomocą tengwaru.

Było raz trzech braci, którzy wędrowali opustoszałą, krętą drogą o zmierzchu. Doszli w końcu do rzeki zbyt głębokiej, by przez nią przejść, i zbyt groźnej, by przez nią przepłynąć. Bracia znali się jednak na czarach, więc po prostu machnęli różdżkami i wyczarowali most nad zdradziecką tonią. Byli już w połowie mostu, gdy drogę zagroziła im zakapturzona postać.